مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

پوهاند نصرالله «ستانکزی» ۲۰۲۳/۱۲/۱۹

قانونگذاری معارف معاصر افغانستان

(از ۱۲۹۲خورشیدی تا امروز)

بخش نهم

جمهوری اسلامی افغانستان (۱۳۸۰ -۱۴۰. خورشیدی):

در این دوره به مطالعه اسناد تقنینی مرتبط به معارف افغانستان را در طی دوره های اداره موقت افغانستان ، دولت انتقالی اسلامی افغانستان و جمهوری اسلامی افغانستان مرور می نمایم .

اداره مؤقت افغانستان که در اول حوت ۱۳۸۰ خورشیدی؛ به اساس موافقتنامه بن مورخ ۱ قوس ۱۳۸۰ تاسیس گردید ؛ مکلف بود تمام اسناد تقنینی و اجرات قانونی خوبش را مطابق قانون اساسی سال ۱۳۴۳خورشیدی و در مطابقت به موافقتنامه بن تنظیم نماید . بدین منظور ریس اداره موقت فرمانی را به تاریخ ۱۶ دلو ۱۱۳۸۰ خورشیدی نافذ و در مادۀ اول چنین آمده بود :« احکام تمام قوانین، فرامین، مقررات و اساسنامه های که با قانون اساسی سال ۱۳۴۳ و توافقات بن مورخ ۱ قوس ۱۳۸۰ مغایر باشد ، ملغی شمرده می‌شود »

هم چنان به اساس ان فرمان مبنای تمام اسناد تقنینی قانون اساسی ۱۳۴۳ و توافقات بن قرار گرفت و مرجع تصویب آن اسناد شورای وزیران اداره موقت بود . در این دوره کدام سند تقنینی در مورد معارف نافذ نگردیده و مراجع ذیربط طبیعتا احکام فرمان فوق الذکر را رعایت نموده اند.

در بین سال های جهاد و هم چنان دوران حکومت پنج ساله طالبان(امارت اسلامی دوره اول) یک تعداد موسسات تحصیلات عالی و پوهنتون ها را احزاب جهادی و اشخاص حقیقی و حکمی دیگر در خارج از کشور تاسیس نموده بودند ؛ بعد از تاسیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان در سال ۱۳۸۱ خورشیدی در مورد سر نوشت آن ها ؛ فرمان شماره ۱۸۶ مورخ ۱۵، جدی ۱۳۸۱ خورشیدی ، سر نوشت ان ها را مشخص نمود ؛ در مواد اول و دوم ان فرمان چنین صراحت وجود داشت :

ماده اول- پوهنتون ها و موسسات تحصیلات عالی بیرون مرزی ایکه تقاضای ادغام در پوهنتون ها و موسسات تحصیلات عالی داخل کشور را داشته باشند ، می توانند در خواست های کتبی خویش را به وزارت تحصیلات عالی ارایه نمایند .

ماده دوم- طرز ادغام و شرایط جذب موسسات تحصیلات عالی بیرون مرزی توسط لایحه جداگانه ایکه از طرف وزارت تحصیلات عالی ترتیب می گردد، صورت می گیرد.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

در سال ۱۳۸۲ خورشیدی قانون اساسی افغانستان در یک مقدمه، ۱۶۲ ماده و دوازده فصل نافذ گردید . در این قانون اساسی در مواد مختلفه راجع به تعلیم و انکشاف متوازن معارف پیش بینی گردیده ؛ چنان که در مادۀ ۴۳ ان راجع به حق تعلیم تا سطح لیسانس چنین صراحت وجود دارد :« تعلیم حق تمام اتباع افغانستان است که تا درجه لیسانس در موسسات تعلیمی دولتی به صورت رایگان از طرف دولت تامین می گردد.

دولت مکلف است به منظور تعمیم متوازن معارف در تمام افغانستان ، تامین تعلیمات متوسطه اجباری، پروگرام موثر طرح و تطبیق نماید و زمینه تدریس زبان های مادری را در مناطقی که به آن ها تکلم می کنند.»

در مورد تعلیم زنان و محو بی سوادی و آموزش کوچی ها ، قانون متذکره در مادۀ ۴۴ خوبش چنین تصریحات دارد : « دولت مکلف است به منظور ایجاد توازن و انکشاف تعلیم برای زنان، بهبود تعلیم کوچیان و امحای بی سوادی در کشور، پروگرام های موثر طرح وتطبیق نماید.»

مادۀ ۴۵ این قانون اساسی مبانی معارف را که اسلام ، فرهنگ ملی و معیار های بین المللی است ؛ را طور ذیل پیش بینی نموده :« دولت نصاب واحد تعلیمی را ، بر مبنای احکام دین مقدس اسلام و فرهنگ ملی و مطابق با اصول علمی ، طرح و تطبیق می کند و نصاب مضامین دینی مکاتب را ، بر مبنای مذاهب اسلامی موجود در افغانستان ، تدوین می نماید.»

در این قانون اساسی علاوه بر تاسیس موسسات تعلیمات و تحصیلات عالی دولتی ؛ اجازه تاسیس این موسسات را به اشخاص داخلی و خارجی نیز اعطا نموده ؛، چنانچه مادۀ ۴۶ همین قانون چنین مشعر است:« تاسیس و اداره موسسات تعلیمات عالی، عمومی و اختصاصی وظیفه دولت است.

اتباع افغانستان می توانند به اجازه دولت به تاسیس مؤسسات تعلیمات عالی، عمومی ، اختصاصی وسواد اموری اقدام نمایند.

دولت می‌تواند تاسیس موسسات تعلیمات عالی ، عمومی و اختصاصی را به اشخاص خارجی نیز مطابق احکام قانون اجازه دهد .

شرایط شمول در موسسات تعلیمات دولتی و سایر امور مربوط به آن ، توسط قانون تنظیم می گردد.«.

در شماره ۵۴ مورخ ۳۰ حوت سال ۱۳۸۳ خورشیدی مقرره لیلیه های موسسات تحصیلات عالی در ۲۲ مادۀ و پنج فصل منتشرگردیده که به موجب آن لیلیه محل امتیازی است جهت رهایش محصلان مستحق هنگام تحصیل .

منظور از وضع آن تنظیم و انسجام امور مربوط به لیلیه های ذکور و اناث تحصیلات عالی بود.

به همین منوال مقرره ی بورس ها و تحصیلات در خارج از کشور در ۲۴ ماده و پنج فصل در ماه میزان سال ۱۳۸۶ خورشیدی نافذ گردید که در آن شرایط طرز استفاده از بورس، حقوق و مکلفیت های محصل بورسیه، توزیع بورس و سایر مقررات گنجانیده شده بود ؛ با انفاذ آن مقرره بورس ها و تحصیلات در خارج نافذه سال ۱۳۵۴ خورشیدی ملغی گردید.

در زمره مقررات نافذه دیگر سکتور تحصیلات عالی که در سال ۱۳۹۰ خورشیدی نافذ شد یکی هم مقرره ارزیابی اسناد تحصیلی بود؛ که در چار فصل و ۱۹ ماده در جریده رسمی نشر گردید . دراین مقرره ایجاد کمیسیون ارزیابی اسناد تحصیلی، شرایط ارزیابی اسناد تحصیلی، تثبیت معادلت و سایر موارد مربوط گنجانیده شده بود .

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارئ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دليکني د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

هم چنان در همین سال مقرره تحصیلات عالی شبانه در ۴ فصل و ۲۰ ماده نافذ گردید . اهداف این مقرره عبارتند از : توسعه زمینه دسترسی به تحصیلات عالی، ارتقای سویهٔ تحصیلی و انکشاف مهارت های شغلی متقاضیان، فراهم آوری زمینه تحصیلات برای کارکنان و سایر اتباع کشور، آماده نمودن امکانات تحصیل در پوهنځی های شبانه و بلند رفتن ظرفیت کارکنان.

در شماره ۱۹ مورخ ۴ سنبله ۱۳۹۴ خورشیدی قانون تحصیلات عالی ملکی به داخل ۷ فصل و ۷۲ ماده ؛ به ترتیب فصول ذیل نافذ شد : احکام عمومی، شورای عالی تحصیلات عالی، موسسات تحصیلات عالی، اعضای کادر علمی، اداره و بورد ارتقای کیفیت و اعتبار دهی آکادمیک موسسات تحصیلات عالی، محصلان موسسات تحصیلات عالی و احکام متفرقه .

در سال ۱۳۹۷ مقرره تحت عنوان تنظیم امور امتحانات کانکور در ۴ فصل و ۲۵ مادهٔ نافذ گردید . در این مقرره در مورد کمیته کانکور و اعضای آن و مکلفیت های متقاضی کانکور قواعد و ضوابطی پیش بینی شده است.

در شماره مسلسل ۱۳۵۲ جریده رسمی منتشره مورخ ۱۰ اسد ۱۳۹۸ خورشیدی مقرره جدید موسسات تحصیلات عالی در چار فصل و ۴۳ ماده نافذ گردید ، که به موجب آن مقرره موسسات تحصیلات عالی خصوصی قبلی ملغی گردید . در فصول این مقرره موارد ذیل پیش بینی گردیده بود : طرز تاسیس موسسه، تشکیل ، وظایف و صلاحیت ها، نظارت و بررسی موسسه و مصوونیت موسسه .

مقرره آموزش دوره لیسانس از جمله اسناد تقنینی دیگر این دوره بوده که در ۸ فصل و ۴۴ مادهٔ به منظور آموزش معیاری محصلان تحصیلات عالی و تربیه نیروی انسانی متخصص، معیاری سازی سیستم آموزشی موسسات تحصیلات عالی مطابق ستندرد های جهانی، تنظیم شمولیت فارغان صنوف دوازدهم و چهاردهم در موسسات تحصیلات عالی وتامین ثبات اکادمیک در موسسات تحصیلات عالی.

در حمل سال ۱۳۹۹ مقرره تنظیم وظایف وزارت تحصیلات عالی در چار فصل و ۲۳ ماده نافذ شد. در این مقرره نحوه وظایف وزارت تحصیلات عالی و انسجام اجرای وظایف پیش بینی شده است . هم چنان به اساس فرمان شماره ۴۳ مورخ ۶ اسد ۱۳۹۹ خورشیدی اداره تعلیمات تخنیکی و مسلکی ؛ به واحد مستقل بودجوی و اداری تاسیس گردید.

هم چنان به اساس مصوبه مجلسین شورای ملی جمهوری اسلامی افغانستان و فرمان شماره ۱۴۸ ریس جمهوری اداره ملی امتحانات تاسیس گردیده و صلاحیت تمامی امتحانات کانکور و امتحانات عمومی اختصاصی را حایز گردید.

با سقوط جمهوری اسلامی افغانستان در سکتور معارف کدام سند تقنینی نافذ نگردیده است . اما برخی فرامین و احکام از سوی شیخ الحدیث هبت الله اخنده زاده رهبر امارت اسلامی در خصوص این سکتور صادر گردیده است. بدینترتیب که:

۱ - فرمان در مورد اعتبار دهی به اسناد تحصیلی ارزیابی شدهٔ فارغان مدارس دینی علما ؛ شماره ۲۵ مورخ ۱۴۴۳/۷/۱۲ هجری قمری؛ در این فرمان آمده است :« در دوره اول امارت اسلامی افغانستان، تمام اسناد تعلیمی و

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارئ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

تحصیلی ارزیابی شده علما و فارغان مدارس دینی قابل اعتبار محسوب می شود و آنها از امتیازات آن بهره مند شده می توانند.»

۲ -فرمان شماره ۱۴۴۱ مورخ ۸/۶ /۱۴۴۳ هجری قمری ؛ در مورد مربوط کردن تخصص فی الفقه و الافتاء به وزارت تحصیلات عالی.

۳ -هدایت در مورد تجدید نظر بر نصاب درسی وزارت تحصیلات عالی شماره ۴۲۷ج ۱ مورخ ۸/۱۲/ ۱۴۴۳ هجری قمری ؛ به اساس این هدایت که بریاست الوزرا تخریر گردیده ؛ برای نظارت از تدریس پوهنتون ها یک کمیته از علمای جید تؤظیف گردد، در مضامین ثقافت اسلامی مطالب و موضوعات ذیل جابجا شود: حدیث، بحث وضو، بحث الاذان ، مضمون تفسیر ، و موضوعات غیره

پایان

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ